

Aarhus
Symfoni
22/Orkester
/23

Brahms, Britten & Schumann

I SKYGGEN AF SKØNHEDEN

4. maj 2023 kl. 19.30
Symfonisk sal • Musikhuset Aarhus

PROGRAM

Johannes Brahms (1833-1897)

Akademisk Festouverture (1880)

10 min.

Benjamin Britten (1913-1976)

Violinkoncert (1939)

35 min.

- 1 Moderato con moto – Agitato – Tempo primo
- 2 Vivace – Animando – Largamente – Cadenza
- 3 Passacaglia. Andante Lento

P A U S E

25 min.

Robert Schumann (1810-1856)

Symfoni nr. 3, "Den rhinske" (1850)

35 min.

- 1 Lebhaft
- 2 Scherzo: Sehr mäßig
- 3 Nicht schnell
- 4 Feierlich
- 5 Lebhaft

Varighed i alt ca. 105 min.

MEDVIRKENDE

Eivind Gullberg Jensen

DIRIGENT

Fedor Rudin

VIOLIN

M. de Gijsselaar: Pelargonium album bicolor (1830)

I SKYGGEN AF SKØNHEDEN

af Christina Blangstrup Dahl

Brittens violinkoncert er skrevet i tussmørket op til anden verdenskrig – af en komponist, der fandt kærlighedens klare lys under arbejdet med at skrive koncerten. Violinkoncerten er intens, smuk og følelsesmæssigt kompleks – som et insisterende glimt af håb i slagmarkens stadig mere truende skygge.

Brahms' *Akademisk Festouverture* er derimod en støjende og overstadig spøg, fuld af yderst uakademisk fest og ballade. Den er en munter tak for en fornem hædersbevisning og et levende bevis på, at komponister også kan have humor.

Schumanns forelskelse i sin nye hjemegn omkring Rhinen stråler ud af den tredje symfoni. Komponisten strør ødselt om sig med milde musikalske minder og efterlader os et spor gennem hans egen og det tyske landskabs natur.

Brahms: Akademisk Festouverture

En støjende og overstadig spøg: Akademisk Festouverture er alt andet end akademisk – med mindre man altså hører til de studerende, der er mere til fredagsbar end forelæsninger. Overturen er fuld af meget uakademisk fest og ballade, og den er en munter tak for en fornem hædersbevisning; komponister kan også have humor.

Brahms' musik var – også i hans samtid – kendt for at være tung, alvorlig og vægtig. Da han fik en lige så tung, alvorlig og vægtig hæder i form af et fornemt æresdoktorat fra universitet i Breslau besluttede han sig derfor til at komponere en ouverture, der ikke var nogen af delene.

Egentlig havde han forsøgt at slippe om æresbevisningen ved at sende et takkebreve (Brahms var ikke så meget for hurlumhejet omkring det at være kendt). Det blev imidlertid meddelt ham, at universitetet gerne så, at der forelå et stykke fra komponistens side som tak. Derfor skrev spøgefuglen Brahms en ouverture, der er et højtråbende potpourri af studentsange i en løs struktur. Undervejs i de fire sange er der fuldt udtræk fra hele orkestret. Overturen sluttet af med en finale med kontrapunkt – den mest hæderkronede og "akademiske" musikalske form af dem alle – over studenterdrikkevisen "Gaudeamus igitur". Så har man vist slået spøgen fast.

Britten: Violinkoncert

Krig og kærlighed: I foråret 1939 gryede begge dele i Benjamin Brittens liv. Anden verdenskrig lurede i horisonten. Britten var ikke bare pacifist; han var også homoseksuel, hvilket betød, at han ville være endt i fængsel, hvis det blev opdaget. Derfor drog han til USA sammen med sin sambo, tenoren Peter

Pears. I løbet af rejsens første måneder forvandlede deres forhold sig fra venskab til kærlighed, og de forblev partnere resten af livet.

Det var på denne baggrund, at Britten skrev sin violinkoncert. Koncerten er intens, smuk og følelsesmæssigt kompleks – som en prisme af den omgivende verden, koncentreret i en halv times musik. Et insisterende glimt af håb i slagmarkens stadig mere truende skygge.

Det er også en koncert, der ikke lefler for sin tilhører. Det er en ung mands musik; kantet og umådelig intens. Det er musik, som man måske ikke sætter på derhjemme, i hvert fald ikke som hyggelytning. I stedet skal den opleves som i aften: I en koncertsal, hvor tonerne og følelserne bliver skabt lige foran vores øjne, og vi kan lugte intensiteten i musikken.

I første sats lægger violinen forholdsvis traditionelt ud, måske som et nik i retning af Beethovens violinkoncert (Britten overtager Beethovens ide med paukeslag som indledning til koncerten). Paukens rytme bliver overtaget først af fagotten og derefter af andre instrumenter, og det ligger som en gennemgående rytme i hele koncerten.

Violinens første tema svæver langt, langt op under koncertsalens tag, i en enorm bue, der spejler hele satsens struktur. Efter denne hyldest til skønheden udfordrer violinen orkestret i en temperamentsfuld dialog – i en

intensitet så høj, at det senere er trompeten, der overtager violinens rolle i duellen med orkestret.

Senere er violinens udsagn langt mere indadvendt. Det er som om begyndelsens voldsomme protest og udfordring af orkestret har vendt sig indad – eller som om kampen er blevet afløst af noget langt vigtigere og mere grundlæggende. På den måde virker violinkoncerten ikke bare som en traditionel koncert, men som en overvejelse af, hvad en koncert egentlig kan og skal.

Anden sats i en koncert plejer at være langsom, men hos Britten begynder den heftigt og energisk, før den går over i en langsommere del og endelig i en søgende kadence, som leder direkte over i sidste sats.

Det mest bjergtagende øjeblik i denne sats (bortset fra kadencen) er måske, da piccolofløjterne overtager violinens melodi, der har bevæget sig helt op i randregistret af gribebrættet – og bliver akkompagneret af en tuba. Det er en akavet kombination, der samtidig er helt rigtig. Det er et spejl af en tid, som må have været fuldstændig uforståelig at eksistere i; første verdenskrig med dens ubeskrivelige grusomhed stod stadig gennemtrængende klart i folks bevidsthed – og alligevel bevægede verden sig med syvmileskridt mod en ny og endnu større katastrofe. Musikken indbefatter det hele, en eksistentiel tvivl, tro og søgen, der indkapsles i violinens kadence.

Sidste sats er en passacaglia. En passacaglia er et tema og en serie variationer over en gentaget basgang – en form, som især barokkomponisterne var glade for. Men hos Britten er basgangen ustabil. Vi hører den første gang i basunen, mens violinen spiller det lyriske tema fra første sats, men til sidst er der kun spredte glimt af den tilbage. En af variationerne er som et svagt ekko af en stehgeiger foran sit promenadeorkester, musik fra en civilisation, der allerede er gået under én gang i dette århundrede. En anden variation er skrevet for violin, fagot og piccolofløjte; et helt umuligt klangbillede, der igen virker som det eneste logiske valg i Brittens mageløse univers. Koncerten slutter med en vaklende trille, som om musikken selv skælver i sin grundvold. ”Den begynder som en bøn, men ender i et skrig; det er mageløst,” siger violinisten Janine Jansen om slutningen. ”Hver gang, man spiller det, kan man ikke bevæge sig bagefter, fysisk og følelsesmæssigt.”

Vilde Frang er en anden af de (ret få) violinister, som har koncerten på repertoire, og sidste sats er hendes yndlingssats: ”Det er, som om violinisten kæmper en kamp mod døden gennem hele satsen. Da den slutter, er orkestret allerede på den anden side og spiller i dur, men violinisten kæmper stadig denne smertefulde kamp og vil ikke give op. Den kæmper til den allersidste takt. Det er som et rekviem – orkestret er allerede i himlen, mens violinen stadig er på jorden, iblandt os, og klynger sig fast i smerten, tilbageholdende med

at forlade det hele for at gå ind i det guddommelige.”

Det er også en svær koncert. ”Udfordringerne er af en sværhedsgrad, som man ellers kun finder i nogle af Paganinis værker, og det er skræmmende i starten,” siger violinisten August Hadelich om koncerten. ”Men den er svær for musikkens skyld, ikke bare fordi den skal være svær. Og til tider er solistens anstrengelse ligefrem pointen; hvis stykket var for let, ville det ikke kommunikere den kamp og de kvaler, som Britten stræber efter at formidle!”

”Indtil nu er det uden tvivl mit bedste værk,” skrev Britten til sin forlægger, da han var ved at være færdig med koncerten. ”Jeg er bange for, at den er temmelig alvorlig – men den har nogle melodier i sig!” Det er vist britisk underdrivelse, når den er klarest; denne koncert rummer så langt mere end ”nogle melodier”.

Schumann: Symfoni nr. 3

Musikalsk overskud. Fædrelands-kærlighed og sprudlende landskabsmalerier. Der er ingen tvivl om, at Schumann har skrevet den 3. symfoni ud af et overskud af forelskelse i landskabet omkring Rhinen. Eller rettere sagt, sådan har historien om Schumanns tredje symfoni længe lydt.

Men rent faktisk er det falsk varebetegnelse – dog ganske ude af komponistens hænder. Det var nemlig Schumanns snedige forlægger, som

satte betegnelsen ”Den rhinske” på komponistens tredje symfoni. Det var et salgstrick, som har grebet om sig – og noget er der om snakken: Schumann VAR nemlig på en rejse til Rhinlandet, en meget lykkelig rejse, som han foretog sammen med sin kone Clara. Han inkorporerede elementer af rejsen og begivenheder fra sit liv i musikken – men nogen egentlig landskabsbeskrivelse er der altså ikke tale om. Faktisk havde Schumann først sat en titel på en af satserne (”Morgen ved Rhinen”), men fjernede den igen. Han mente nemlig, at en sådan titel ville bestemme lytterens opfattelse af værket: ”Hvis øjet én gang er blevet rettet mod et bestemt punkt kan øret ikke længere dømme uafhængigt.”

Det havde Schumann nok ret i; når man én gang har hørt tilnavnet ”Den rhinske” er det temmelig svært ikke at forestille sig de smukke tyske landskaber, når man hører første sats af denne symfoni. Satsen bærer titlen ”Lebhaft”, altså livlig, og liv er musikken fuld af – et brusende og perlende liv af den robuste, jagthorn- og-tyske-solskinsdage slags. Det er i al sit tyske mådehold ganske overdådigt.

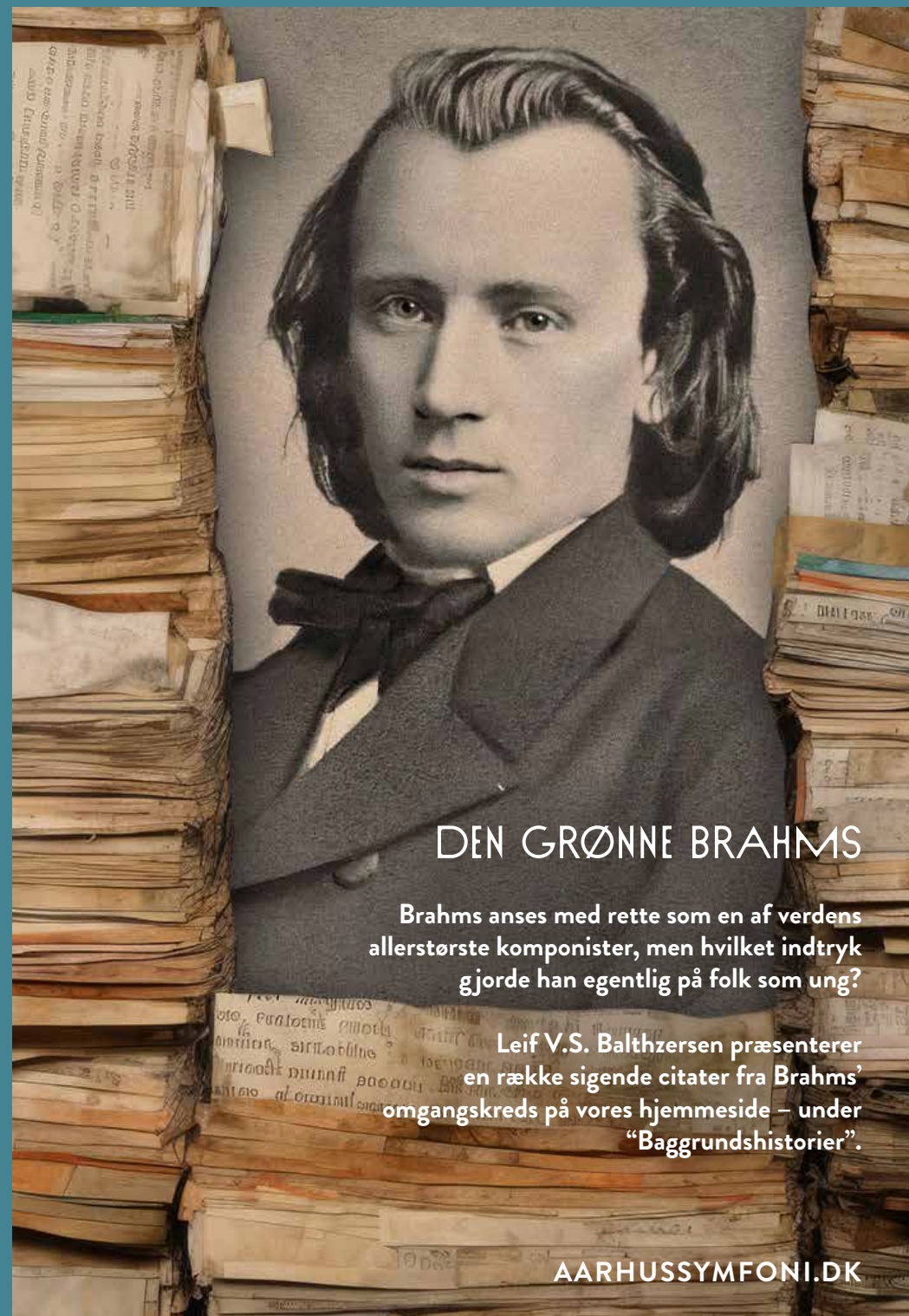
Anden sats er en scherzo, men med betegnelsen ”Sehr mäßig” (”meget moderat”). Det er således en meget nobel en af slagsen – morskab foregår i denne kontekst bedst som en behersket, nådig nikken frem for grove løjer og pjank. Satsen er bygget over en ländler, en folkedans fra det sydtyske og østrigske område, men her i en sindigere, moderat udgave. Den langsomme

tredje sats er ligeså distingveret med sit adstadigt gående tempo og sine fordringsløse melodier. Harmonisk er satsen enkel, og resultatet er som et lille hvil på en bænk på vores vej gennem det rhinske landskab (hvis vi nu stadig er fanget af forlæggerens undertitel, og det er vi nok). Der er i det hele taget noget kernesundt og meget tilgængeligt ved denne symfoni.

Fjerde sats hedder ”Feierlich”, altså ”højtidelig”, og satsen begynder da også med en alvorfuld koral i messingblæserne. Satsen står i mol, og det er basunerens store øjeblik. For øvrigt ikke et helt let øjeblik, eftersom det er første gang, de overhovedet spiller i symfonien.

Satsen går næsten direkte over i sidste sats, hvor vi er tilbage i satstilnavnet ”Lebhaft” fra første sats, men denne gang i en hurtigere version. Vi er også tilbage i dur – selvfølgelig; på dette tidspunkt kunne man ikke drømme om andet end at slutte en symfoni i samme toneart som den, man begynder i. Det er imidlertid ikke blot tonearten, som er den samme; stemningen er også den samme udadvendte melodiske gavmildhed som i første sats.

Komponisten strør ødselt sine milde musikalske minder omkring sig og efterlader os et spor gennem hans egen og det tyske landskabs natur. Aftenen begynder med en spøg, fortsætter i tussmørkets alvor – og slutter i det dejligste solskin. Rigtig god koncert.

DEN GRØNNE BRAHMS

Brahms anses med rette som en af verdens allerstørste komponister, men hvilket indtryk gjorde han egentlig på folk som ung?

Leif V.S. Balthzersen præsenterer en række sigende citater fra Brahms' omgangskreds på vores hjemmeside – under ”Baggrundshistorier”.

Eivind Gullberg Jensen DIRIGENT

Den norske dirigent Eivind Gullberg Jensen færdes lige hjemmefra foran et symfoniorkester og i orkestergraven. Fra denne sæson er chefdirigent for Noord Nederlands Orkest, og han har været leder og kunstnerisk chef for Bergen Nasjonale Opera siden 2021.

I sidste sæson debuterede Eivind Gullberg Jensen i Nordamerika med Orchester symphonique de Québec og Utah Symphony Orchestra. Han har tidligere dirigeret Berlinerfilharmonikerne, Münchner Philharmoniker, Hamburger Symphoniker og WDR Sinfonieorchester i Tyskland, Amsterdams Concertgebouw-orkester, Vancouver, North Carolina og Oregon symfoniorkestre i Nordamerika, og i Europa orkestre som Orchestre de Paris og Tonhalle-Orchester Zürich. Han

har arbejdet internationalt anerkendte solister som Leif Ove Andsnes, Truls Mørk, Hélène Grimaud, Gautier Capuçon, Sol Gabetta, Hilary Hahn, Emmanuel Pahud og Yefim Bronfman.

Tidligere operahøjdepunkter inkluderer Festival d'Aix-en-Provence med *The Rake's Progress*, Wiener Staatsoper med *Tosca* og *Rusalka*, Opéra de Lille med *Die Zauberflöte* og *Der fliegende Holländer*, Teatro dell'Opera di Roma med *Rusalka*, English National Opera med Janáčeks *Jenůfa* samt *Fidelio* med Mahler Chamber Orchestra, Bayerische Staatsoper og som del af Festspielhaus Baden-Baden. Eivind Gullberg Jensen studerede direktion i Stockholm hos Jorma Panula og i Wien hos Leopold Hager, og han har tidligere studeret violin og musikteori i Trondheim, Norge.

Fedor Rudin VIOLIN

Den fransk-russiske violinist Fedor Rudin har haft en ubetinget imponerende begyndelse på sin karriere. I 2019 blev han udnævnt til koncertmester for Wiener Filharmonikerne som 27-årig og blev orkestrets yngste medlem på det tidspunkt. Han bestred stillingen i tre sæsoner, før han helligede sig sin egen koncertvirksomhed som solist – og som dirigent; de seneste år har han uddannet sig som dirigent fra Universität für Musik und darstellende Kunst Wien, men allerede som 20-årig blev han udnævnt til gæstedirigent ved Georgiens nationale symfoniorkester. Han har også dirigeret Østrigs Radiosymfoniorkester, Jenaer Philharmonie og været dirigent til en opførelse af Bernsteins *West Side Story* på Opera i Filharmonia Podlaska.

Som violinist har han vundet Paganini- og George Enescu-konkurrencerne, og han har spillet med orkestre som Bournemouth Symphony Orchestra, det norske Radiosymfoniorkester, Prags Radiosymfoniorkester, Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin, SWR Symphonieorchester – og Sønderjyllands Symfoniorkester.

Fedor Rudin har siden 2022 været kunstnerisk leder af festivalen ”Rencontres Musicales de Sologne” i Frankrig – og så er han en af ganske mange dirigenter, som har pilotcertifikat. Han spiller på en violin af Lorenzo Storioni (Cremona, 1779) udlånt af Deutsche Stiftung Musikleben i Hamburg.

KONCERTBESÆTNING

VIOLIN I

Cristian Chivu Ivan
Signe Madsen, assistent
Johanna Tolvanen
Tue Lautrup
Thea Clemson Andersen
Todd Cadieux
Katrin Djordjevic Sønnichsen
Matthias von Niessen
Matthias Gahl
Nadia Kornilova
Hayato Ishibashi
Amandus Lind, assistent

VIOLIN II

Sarah Foldager
Birgitte Bærentzen Pihl
Nefelina Musaelyan
Erik Søndergaard Jensen
Vibeke Lund Nielsen
Charlotte Hald Lauridsen
Søs Nyengaard
Pernille Jönsson Nüchel
Peter Clemson Steensgaard
Violina Petrova, kontrakt
Olga Rosca Marcov, kontrakt

BRATSCH

Christine Hagge Larsen
Zane Kalnina
Nikolaj Lind Pedersen
Lars Kvist
Lise Pehrson
Eva Paulin
Zane Sturme, kontrakt
Robert Karlsson, assistent

CELLO

Brian Friisholm
Jens Lund Madsen
Ananna Lützhøft
Fang-Yu Liang
Magdalena Cristea Popa, kontrakt
Lea Sol, assistent

KONTRABAS

David Møllfatrik
Samuel Beck-Johnson
Christian Jørgensen
Frank Christensen
Poul Erik Jørgensen

FLØJTE

Lena Kildahl Larsen
Toril Vik Kjøller
Judith Wehrle

OBO

Oliver Nordahl
Malene Bjerg Poulsen
Lisa Anna Gross

KLARINET

Mathias Vik Kjøller
Vibeke Kærsgaard Lembcke
Kristian Flagstad

FAGOT

Maksim Karpinskii
Eric Beselin
Anrijs Ivanovskis, assistent

HORN

Flemming Aksnes
Lisa Maria Cooper
Carsten Adrian
Jari Kamsula
Klaus Gottlieb

TROMPET

Kim Hansen
Anders Kildahl Larsen
Martin Schuster

BASUN

Fabrice Godin
Christian Tscherning Larsen

BASBASUN

Jens Vind

TUBA

Jonathan Borksand Hanke

PAUKER

Nikolai Petersen

SLAGTØJ

Anders Lynghøj
Klaes Nielsen, kontrakt
Jonas Weitling, kontrakt

HARP

Lucie Delhay, assistent

BLIV FADDER

Kontakt os på tlf. 89 40 90 90 / symfoni@aarhus.dk

Aarhus Symfoniorkesters Fond består af individuelle fadderskaber fordelt på fonde, virksomheder og privatpersoner. Den selvstændige fond støtter orkestrets arbejde ved tilskud til instrumenter, turnéer, CD-indspilninger og lignende.

- » A. Enggaard A/S
- » Advokaterne i Jyllandsgården A/S
- » Alice Madsen
- » AVK Holding
- » Bech-Bruun
- » Bendt Almvig, arkitekt maa.
- » BoostPLM
- » Brødrene Kier A/S
- » C.F. Møller Danmark A/S
- » CHD Holding A/S
- » Comwell Aarhus
- » Dansk Erhvervsprojekt A/S
- » Dansk Musiker Forbund
- » Danske Andelskassers Bank
- » Danske Bank
- » EDC Erhverv, Poul Erik Bech Aarhus
- » Fa. Benny Rasmussen
- » FO-Aarhus
- » Formuepleje A/S
- » Gorrissen Federspiel
- » Hans Schourup A/S
- » Holst, Advokater
- » INTERLEX Advokater
- » Juhl-Sørensen Pianohandel
- » Jyske Bank
- » Keld T. Lauritsen Holding ApS
- » Kjeld Sachmann
- » Kosan Gas A/S
- » Lena Schmidt
- » Linco Holding A/S
- » Middelfart Sparekasse
- » Nordea
- » PDS Kapitalforvaltning ApS
- » Pressalit A/S
- » PricewaterhouseCoopers
- » RSM Danmark
- » RSM Danmark – personaleforeningen
- » Schouw & Co A/S
- » Selskabet af 4. oktober 1944 A/S
- » Stantræk A/S
- » Steffen Ebdrup Invest aps
- » Stibo A/S
- » Stormagasinet Salling
- » Støtteforeningen FHH
- » SYDBANK
- » Todbjerg Busser A/S
- » torbenbrandi – projektudvikling
- » Vilhelm Kiers Fond
- » Violinbygger Jens Stenz
- » Aarhus Oliefabriks Fond
- » Aarhus Stiftstidendes Fond
- » Aarhus Symfoniorkesters Venner
- » Aarhus Universitets Forskningsfond

Særlig privat giver:
Keld Heine Mortensen

SYMFO-BUSINESS

et unikt partnerskab
på tværs af symfoni,
udvikling & erhverv

SymfoBusiness er et kulturfremmende værdipartnerskab og et direktørnetværk – samt et berigende oplevelsestilbud for alle ansatte i de virksomheder, som samarbejder med Aarhus Symfoniorkester.

Ved at tegne et årligt medlemskab og blive enten Platin- eller Sølvpartner støtter man direkte orkestrets vision, der byder på radikale nye måder at præsentere klassisk musik på, fortælle orkestrets historie, og inddrage publikum i interaktive og medrivende koncertformer.

Som SymfoBusiness-partner er man derudover garanteret et skræddersyet koncertforløb med

indlagte middage, rejse og eventuelt optræden i virksomheden, der tager medlemmerne helt ind i musikken – og bagom den.

Det er et forløb, der til fulde udnytter orkestrets professionelle kompetencer for sammenspil, organisering og inspiration – både som det kommer til udtryk i arbejdet på scenen og i alt det, der foregår før publikum lytter med.

Interesserede virksomheder og ledere kan kontakte Administrations- og sponsorchef Thorkild Andreassen:

thorand@aarhus.dk • 41 85 68 51

SYMFOBUSINESS SÆRLIGE GIVERE 2023

salling fondene

STIBOFONDEN

Per og Lise Aarsleff Fond

SYMFOBUSINESS PLATINPARTNERE 2023

vola

schouw+cø

KAUFMANN
SINCE 1988

Bjerrers
Bureau

JKS

Moving your potential

DANSK ERHVERVSPROJEKT A/S

Husk at
venneforeningen holder
gratis optakt for alle før
hver torsdagskoncert.

Se programmet på
www.asov.dk

Optaktsholder 19. maj 2023:
Per Bærentzen lektor emeritus

Vær med til at støtte

AARHUS SYMFONIORKESTER

Bliv medlem af
Aarhus Symfoniorkesters Venner

Medlemskab giver
fri adgang til særlige
prøver/generalprøver,
gratis medlemsblad
samt uvurderlig støtte
til byens orkester.

Meld dig ind på
www.asov.dk

eller ved henvendelse til formand
Tove Christensen, dr. med.
asov.tc@gmail.com

God fornøjelse!

Bare koncentrer dig om musikken

Bagefter skal vi nok opdatere dig med de **vigtigste nyheder**

Jyllands-Posten

Aarhus
Symfoni
23/Orkester
/24

NYT PROGRAM • NY SÆSON

Abonnement salg • 16. maj
Løssalg • 23. maj

FÆLLESSKABER

Samarbejde og konflikt

Cecilia Bartoli

*Les Musiciens du
Prince-Monaco*
8. juni

Aarhus Kammermusik festival

8. - 10. september

Operafrokost

*Skønne toner i uformelle
rammer*
15. november

Mozarts Requiem

Copenhagen Soloists
12. november

Dance Ballerina Dance

*Den Kongelige Ballet &
Chris Minh Doky*
5. december

John Malkovich

*The Infernal Comedy –
Confessions of a serial killer*
13. januar

Københavns Drengekor

Johannespassionen
24. marts

MUSIKHUSET

→ musikhuset.dk